

DR. ÁGAI GYÖRGY*: TARTÓS BEFEKTETÉSI SZERZŐDÉSEK – a tudatos jövő záloga

A jelenlegi világválság veszélyeztetheti az országok gazdaságát, az állampolgárok egzisztenciáját és nem utolsósorban egészségét is. Az emberek életüket és megélhetésüket is biztonságban szeretnék tudni. Ez azonban egyéni felelősségvállalás nélkül lehetetlen. Az alábbi összefoglaló irányítóként szolgál a tudatos megtakarítók körében egyik leggyakrabban használt pénzügyi termék, a tartós befektetési szerződés működésének megértéséhez.

A felelős emberi gondolkodás egyik fő ismérve, hogy mennyire készül fel a jövőre. Ezt a megtakarításokhoz való viszonya is elárulja. A megtakarítási lehetőségek piacán széles a választék, akár államilag támogatott konstrukciók is találhatóak. Elég csak a nyugdíjpénztári befektetésekre gondolni, ahol adójóváírás vehető igénybe, az állam hozzájárul a megtakarítások növeléséhez. Emellett a megtakarítók hosszútávú takarékosagra ösztönzése érdekében elérhető olyan megoldás is - a tartós befektetési szerződések (TBSZ) -, amikor az állam lemond bizonyos adóbevételekről.

Kiknek és miért jó ez a megtakarítási mód?

Olyan megtakarítóknak, befektetőknek ajánlott, akik a pénzügyeiket maguk akarják intézni, bíznak tudásukban, fel tudják mérni kockázattűrő képességüket. A TBSZ esetében ugyanis a befektetési döntéseket maguk a befektetők hozzák, ellentétben pl. a nyugdíjpénztári befektetéssel, ahol szakemberek kezelik a befektetett vagyont. További fontos szempont, hogy abban az esetben érdemes ezt a megoldást választani, ha a befektetési időtáv - a TBSZ számla megnyitását követő év után - legalább 3-5 év, mert különben az adókedvezmény nem érvényesíthető.

A számla vezetéséért a pénzügyi szolgáltatók különböző költségeket számolnak fel, ezért ajánlatos a szerződés megkötése előtt részletesen tájékozódni ezekről. Számlanyitás előtt érdemes eldönteni azt is, hogy milyen befektetési eszközöket szeretne majd megvásárolni. Ha valaki kizárólag állampapírt szeretne a portfóliójában tartani, akkor érdemesebb a Magyar Államkincstár által kínált ingyenes számlavezetési lehetőséggel élni.

Hogyan működik a TBSZ számla?

Ha a fogyasztó a megtakarítását TBSZ számlán helyezi el és a megtakarított összeget befekteti, akkor a jelenleg hatályos személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény által meghatározott feltételek szerint a befektetésein elért hozam után kedvezményesen (10%) adózik, vagy egyáltalán nem kell adóznia. Kedvezményes az adókulcs, ha a lekötési időszak 3 év; az 5 éves időszak utolsó napjától kezdve pedig adómentességet élvez a befektető. Ez a fogyasztók oldaláról sokszor félreértésekhez vezet.

Sok esetben előfordult, hogy a fogyasztó TBSZ számlát nyitott, majd megtakarítását 5 év futamidejű betétben helyezte el. A betét lejáratakor a megtakarítását felvette, és ezt követően tapasztalta, hogy a teljes adómentesség nem vonatkozott rá. Ennek oka, hogy a törvény a lekötési időszakot a befizetés évét követő teljes naptári évben állapítja meg. A befizetés éve tehát a „gyűjtőév”, vagy másként a „felhalmozási időszak”. Ezt követi a következő év január első napjától a teljes 3, illetve 5 év hosszúságú „lekötési időszak”.

A TBSZ számláról történő kifizetésnek az adózás szempontjából szigorú feltételei vannak: a befektetett tőke és annak hozama bármikor hozzáférhető a, azonban a TBSZ számláról történő pénzfelvételt érdemes jól átgondolni. Ahhoz, hogy a befektetések hozama 10%-os adókulccsal adózzon a számláról kifizetést a gyűjtőévet követő harmadik év végén lehet igényelni. Amennyiben ezt a fogyasztó korábban kéri, úgy az általános adókulcs vonatkozik a hozamokra és a TBSZ számla megszűnik. A harmadik évet követően a számlatulajdonosnak jogában áll a számlájáról részösszeget felvenni és a számláján maradt összeget további 2 évre meghosszabbítani. Az ötödik év végén a TBSZ számla megszűnik.

Fontos, hogy pénzügyi szolgáltatóként évente csak egy tartós befektetési betétszámla és egy tartós befektetési értékpapírszámla nyitható, legalább 25 ezer forint befizetésével. Más szolgáltatónál azonban nyitható újabb ilyen számla.

A gyűjtőévben ezután bármekkora összeget be lehet fizetni, a lekötési időszakban azonban befizetés már nem történhet. A számlára mind forint, mind devizaösszeg elhelyezhető. A befizetett összeget le lehet kötni betétként, de lehet érte vásárolni befektetési eszközöket (például részvényt, kötvényt, befektetési jegyet, állampapírt) is.

Deviza elhelyezése vagy devizában vásárolt befektetési eszközök esetében figyelni kell arra is, hogy az adózás szempontjából nem csak az adott befektetés pénznemében elért hozamot kell alapul venni, hanem az adott deviza forint-árfolyamát is. Sokszor előfordul, hogy a befektető a harmadik év után devizában denominált befektetést kivonja a TBSZ számláról és adófizetési kötelezettsége keletkezik, jóllehet az adott befektetési eszköz veszteséges volt.

Egy fogyasztó például azért fordult a Pénzügyi Békéltető Testülethez, mert az euró alapú befektetési jegye euróban számolva veszteséges volt, és mégis adófizetési kötelezettsége keletkezett. A számlatulajdonos ilyenkor azt az álláspontot képviseli, hogy ha ő kevesebb eurót kapott vissza, mint amennyit ugyanebben a devizában befizetett, akkor ne kelljen adóznia. Adózás szempontjából azonban mindig a forintban meghatározott értékeket kell figyelembe venni, mivel az adóhatóság a forintban keletkezett jövedelmet veszi alapul az adófizetési kötelezettség megállapításakor.

Hogy is van ez számszerűen?

A fogyasztó 2016. november 17-én nyitott TBSZ számlát egy pénzügyi szolgáltatónál 1000 euró befizetésével, amelyből befektetési jegyet vásárolt 1.0000 árfolyamon. 2020. április 13-án úgy döntött, hogy a számláján lévő befektetési jegyeit értékesíti, mert az árfolyam veszteséget mutatott és úgy gondolta, hogy az árfolyam tovább fog csökkenni. A befektetési jegyeit 0.9900 árfolyamon értékesítette. Veszteségei ellenére 37.204 forint jövedelme keletkezett, amit 10%-os adó terhelt. Álláspontja szerint nem volt nyeresége az ügyleten, sőt 10 euró összegű veszteséget szenvedett, így méltánytalannak tartotta az adófizetést.

Ebben az esetben azonban azt kell figyelembe venni, hogy a befektetési jegy vételekor 1 euró 309,85 forintot ért, 2020. április 13-án az árfolyam már 350,56 forint volt. Forintban nézve 309.850 forintot fektetett be, befektetése 2020. április 13-án pedig 347.054 forintot ért. A két érték közötti különbsége a jövedelem, amely után adót kell fizetnie.

Az adózással kapcsolatban jellemzően még egy vitás kérdést érdemes megemlíteni. Több alkalommal merült fel a pénzügyi szolgáltatók és a fogyasztók között annak kapcsán nézeteltérés, hogy a pénzügyi szolgáltató által megküldött adóigazolás számszakilag helyes adatokat tartalmaz-e. Fontos, hogy ha a fogyasztónak adókötelezettsége keletkezik, akkor azt az adott évre vonatkozó adóbevallásában neki kell bevallania és befizetnie. A TBSZ számlát vezető pénzügyi szolgáltató az adót nem fogja levonni.

A tartós befektetési szerződés tehát egy 3-5 éves megtakarítási időszakra alkalmas befektetési forma, amely jól „használva” kedvezőbb adózási szabályokat nyújt a hagyományos befektetési formákkal szemben. Ezek az előnyök azonban csak akkor érhetőek el, ha az ügyfél maradéktalanul figyelembe veszi az adójogszabályban meghatározott feltételeket, továbbá a számlanyitást és a számláról való kifizetés kezdeményezését megelőzően megfelelően tájékozódik. Szükség esetén érdemes a számlavezető pénzintézet vagy befektetési szolgáltató szakmai segítségét kérni.

*A szerző a Magyar Nemzeti Bankon belül működő Pénzügyi Békéltető Testület tagja

„Szerkesztett formában megjelent az Origó oldalán 2020. december 9-én.”